

LATVIJAS REPUBLIKAS 12.SAEIMAS

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas par valsts nozagšanas pazīmēm un pirmstiesas izmeklēšanas kvalitāti kriminālprocesā Nr.16870000911 sēdes

PROTOKOLS Nr.9

2017.gada 25.septembrī

Rīgā, Jēkaba ielā 6/8, 207.telpā, Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas sēžu zālē

Sēde sākas plkst. 11.00, beidzas 12.33

Sēdi vada komisijas priekšsēdētāja **Inguna Sudraba**

Protokolē tehniskais sekretārs **Pauls Zeņķis**

Piedalās:

Komisijas sekretārs **Mārtiņš Šics**;

Komisijas locekļi:

Ritvars Jansons;

Andrejs Judins;

Igors Pimenovs;

Ainārs Mežulis.

Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta Sevišķi svarīgu lietu izmeklēšanas nodaļas prokurors **Māris Leja**.

Žurnāla "IR" galvenā redaktore **Nellija Ločmele**.

Žurnāla "IR" žurnāliste **Indra Sprance**.

Latvijas Žurnālistu asociācijas valdes locekle **Pēteris Zirnis**.

Eksperts **Aivars Borovkovs**.

Eksperts **Pāvels Gruzīņš**.

Eksperte **Ārija Meikališa**.

DARBA KĀRTĪBA:

1. Žurnālistu un redakcijas atbildība par sniegtās informācijas patiesumu.

I.Sudraba atklāj sēdi, iepazīstina ar klātesošajiem un darba kārtību. Dod vārdu uzaicinātajiem paskaidrojumu sniegšanai par dienas kārtības jautājumu.

N.Ločmele: “Labdien visiem! Paldies komisijai par uzaicinājumu! Mēs labprāt esam klāt, lai sniegtu to informāciju, kas mums ir zināma, un palīdzētu komisijai sasniegt savu mērķi, proti, izvērtēt valsts nozagšanas pazīmes šajā oligarhu lietā un konstatēt, kāda ir bijusi izmeklēšanas kvalitāte. Mēs esam sagatavojuši savu pārskatu, savu ziņojumu par visiem pieciem komisijas uzdevumiem un labprāt kodolīgā veidā par to pastāstīsim – par piecām lietām, kuras ir identificētas kā komisijas darbi. Un papildus tam, protams, ziņosim arī par komisijas šīsdienas sēdes konkrēto darba kārtību – žurnālistu atbildības un informācijas patiesuma jautājumu, un tad mums vēl ir papildu informācija, ko mēs gribam sniegt par “Rīdzenes sarunu” patiesuma jautājumu un arī par nepatiesu informāciju, kas savukārt ir izskanējusi iepriekšējā komisijas sēdē. Tā ka šādi mēs virzīsimies. Es sāksu ar faktu atgādinājumu, ka šī gada jūnijā žurnāls “Ir” trīs turpinājumos publiskoja “Rīdzenes sarunas” manas kolēģes Indras Sprances sagatavotajos rakstos, un pēc tam jūlijā mēs vēlreiz apkopotā izdevumā publicējām šo saturu, plus vēl papildus pievienojot triju pilnu sarunu atšifrējumus ar Aivaru Lembergu. Pirmais, par ko mēs gribam runāt, ir komisijas pirmais, mūsaprāt, svarīgākais uzdevums, tas ir, par šīs publikotās informācijas atbilstību lietas materiāliem. Mēs sākam tieši ar to, jo mūsu redakcija ir viskonkrētāk iesaistīta šajā jautājumā, jo “Ir” veica šo “Rīdzenes sarunu” publikāciju. Pirmais, ko es gribu uzsvērt, ir tas, ka visa “Ir” publikotā informācija, ko mēs esam snieguši, ir patiesa, tā ir balstīta faktiski notikušās izmeklēšanā... izmeklēšanas iestāžu veiktos sarunu ierakstos viesnīcā “Rīdzene”, un mēs visās šajās publikācijās esam precīzi un korekti atspoguļojuši amatpersonu teikto. “Rīdzenes sarunu” publikācijas aptver gan tādu sarunu fragmentus, kas bija iekļauti kriminālprocesā, izskatāmajā oligarhu lietas procesā, gan arī tādu fragmentus, kas bija operatīvās izstrādes lietas ietvaros, bet nebija virzīti tālāk uz kriminālprocesu. Lemjot par to, kādu informāciju publiskot, mēs redakcijā ļoti nopietni vērtējām šo jautājumu un izšķīrāmies par tādu fragmentu publiskošanu, kuros mēs saskatījām sabiedrisku nozīmīgumu šo informāciju zināt. Proti, vai nu tur ir runa par iespējamu noziegumu slēpšanu, vai par politiskās varas izmantošanu savtīgos nolūkos, ko varētu saukt arī par valsts nozagšanu, vai arī tīri par tādām ciniskām varas spēlēm, lai muļķotu vēlētājus. Mums likās, ka sabiedriskais nozīmīgums ir vissvarīgākais kritērijs. Tieši tāpēc mēs arī nevarējām publiskot pilnīgi visu sarunu saturu, jo mūsu pienākums ir respektēt šo sabiedrisko nozīmīgumu. Tikai tādā gadījumā mēs nepārkāpjām ne privātpersonu tiesības uz privātās dzīves aizsardzību, ne arī likuma noteikumus par valsts noslēpumu un izmeklēšanas materiālu publiskošanu. Tātad tikai sabiedriskais nozīmīgums ir tas, kas ļauj šo informāciju mums publiskot, ievērojot likuma normas un ētikas normas. “Rīdzenes sarunu” saturs mūsu redakcijai kļuva zināms no avotiem, kas lūdza savu identitāti neatklāt, tāpēc es vēlos īpaši pievērst uzmanību avotu aizsardzības problemātikai, lai visiem komisijā tas būtu skaidrs. Mums likumā ir noteikts pienākums aizsargāt šo avotu. Mēs nedrīkstam to atklāt, ja avots mums ir skaidri teicis, ka nevēlas savu identifikāciju pieļaut. Ne tikai likums par presi

to nosaka, bet to nosaka arī Eiropas Padomes Ministru komitejas rekomendācija, kas interpretē, kādas ir valsts institūciju tiesības šajā avotu aizsardzības jautājumā. Šajā rekomendācijā ļoti skaidri pateikts, ka valsts institūcijām ir tiesības pieprasīt žurnālistu avotu atklāšanu tikai sevišķi svarīgu sabiedrības interešu gadījumā, ja ir konstatēti vitāli un nopietni apstākļi tam. Un atbilstoši šim regulējumam to ir tiešām svarīgi saprast. Šī aizsardzība ietver ne tikai avota personas datus, bet skar jebkādu informāciju, kas var veicināt šī avota identificēšanu. Tajā skaitā tie ir arī faktiskie apstākļi, kādos informācija ir nonākusi pie žurnālistiem, un tas attiecas arī uz mediju nepublicēto informāciju, ko avots ir sniedzis. Tas ir ārkārtīgi svarīgi, es tiešām to vēlreiz gribu pasvītrot. Tāad avota aizsardzība nav vienkārši tikai šīs personas identitāte vai dati, tas ir plašāks kopums, kuru mums ir pienākums aizsargāt, un valsts institūcijām ir pienākums to respektēt. Protams, šī avota aizsardzība nostiprināta arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumos, atkārtotos, un no šiem spriedumiem ir skaidrs, ka prasība izpaust žurnālistu avotu ir pilnīgi galējs solis, piemēram, ja ir jānovērš reāli draudi kādas personas dzīvībai, tas varētu būt tas attaisnojums, kāpēc šo avotu var prasīt atklāt. Turklāt ļoti svarīgi – avota aizsardzības pienākums ir jāievēro neatkarīgi no tā, vai avots ir rīkojies prettiesiski. Tas nozīmē, ka, piemēram, izmeklēšanas intereses noskaidrot personu, kas ir izpaudusi slepenu informāciju, nav pietiekams pamats, lai piespiestu vai aicinātu žurnālistus šo avotu atklāt. To ir apstiprinājusi arī Latvijas Republikas tiesa, jo 2011.gadā ir noraidīta prasība atklāt žurnālistu avotu, kas bija apzināti izpaudis valsts noslēpumu. Bet, tā kā netika konstatētas sevišķi svarīgas intereses sabiedrībai šo avotu noskaidrot, tad tiesa arī konstatēja, ka šis avots nav jāatklāj. Tāpēc patiešām ir ļoti būtiski mums šeit, komisijā, saprast, ka mūsu pienākums ir šo avotu sargāt, un jautājumi, kas varētu palīdzēt šo avotu identificēt vai arī skartu faktiskos apstākļus, kādos mēs šo informāciju esam ieguvuši, vai nepublicēto informāciju, – šādi jautājumi no komisijas puses būtu prettiesiski. Tāpēc es aicinu to respektēt un tādus neuzdot. Kāds ir secinājums? Mēs “Rīdzenes sarunu” saturu esam atspoguļojuši korekti un tiešām uzskatām, ka jums kā komisijas locekļiem šobrīd ir unikāla likumā dota iespēja pašiem arī iet un pārliecināties par šo “Rīdzenes sarunu” autentiskumu, iet un klausīties šīs sarunas. Es varu apliecināt savā un Indras vārdā, ka mēs esam dzirdējušas katru zilbi, katru vārdu, ko mūsu žurnāls publicējis, – vai to ir teicis Aivars Lembergs, Ainārs Šlesers vai jebkurš cits šo sarunu dalībnieks. Katru vārdu, ko mēs esam publicējuši, viņi ir teikuši, vienalga, vai tas ir cenzēts vai necenzēts. Jums ir iespēja par to pārliecināties. Un es uzskatu, ka šī oligarhu lieta ir tik nozīmīga, ka tās ir nevis tikai jūsu tiesības, bet, es pat teiktu, pienākums kā tautas priekšstāvjiem izmantot šo iespēju, jo citiem Latvijas Republikas pilsoņiem, jūsu vēlētājiem, tādas iespējas nav. Tāpēc vēlētāji cer uz jums. Un būtu ļoti svarīgi, lai tiešām tas komisijas lēmums vai tas ziņojums balstītos faktos, pārbaudītā informācijā, nevis kādās spekulācijās, jo jums ir iespēja pielikt punktu šīm spekulācijām par to sarunu patiesumu. Tālāk. Nākamais jautājums ir par valsts nozagšanas pazīmēm, kuras, ejot cauri “Rīdzenes sarunu” saturam, mēs esam identificējuši, un Indra pastāstīs detalizētāk par tiem punktiem, kuriem mēs noteikti gribam pievērst uzmanību.

I.Sprance: “Labdien! Mani sauc Indra Sprance, es esmu žurnāla “Ir” žurnāliste. Tieši aizdomas par valsts nozagšanu jeb varas izmantošanu savtīgās interesēs, kas līdz ar oligarhu lietas izbeigšanu palikusi nesodīta, bija galvenais iemesls, kādēļ žurnāls “Ir” nolēma publiskot “Rīdzenes sarunas”. Arī komisijas primārais uzdevums ir izvērtēt oligarhu lietā esošo informāciju par valsts nozagšanas pazīmēm. Pārzinot “Rīdzenes sarunu” saturu, varam apliecināt, ka tajās ir daudz norāžu par iespējamiem valsts amatpersonu noziegumiem, kas atbilst valsts nozagšanas pazīmēm. Pirmkārt, to var attiecināt uz valsts amatpersonu lēmumiem savtīgās biznesa interesēs. “Rīdzenē” runātais liek domāt, ka Aināram Šleseram slēpti piederējušas daļas vairākos uzņēmumos, kuru labā viņš pieņēmis lēmumus kā Rīgas domes priekšsēdētāja vietnieks un Rīgas brīvostas valdes priekšsēdētājs. Šie uzņēmumi ir miljonus pelnošā kravu pārkraušanas kompānija “Rīgas tirdzniecības osta”, Jaunrīgas attīstības uzņēmums, kuram pieder Andrejsalas īpašumi, “Zaķusala *Estate*”, kas plānoja vērienīgu nekustamo īpašumu attīstību Zaķusalā, un transporta kompānija *Euroline*. Izmeklētāji oligarhu lietā ir identificējuši veselu virkni lēmumu šo uzņēmumu interesēs. Un tagad es tos uzskaitīšu. 2009.gada 14.augustā Šlesera vadītā Rīgas brīvostas valde atbalstīja Jaunrīgas attīstības uzņēmuma iniciatīvu par kuģu piestātņu infrastruktūras attīstīšanu. Tajā pašā dienā brīvostas valde atbalstīja arī kruīza kuģu piestātņu izbūvi *Euroline* iznomātajos zemesgabalos, savukārt 2009.gada 15.oktobrī brīvostas valde nolēma uz 30 gadiem iznomāt pagaidu piestātņi Žurku salā *Panamax* kuģu apkalpošanai, un tas arī bija RTO meitas kompānijai “Rīgas centrālais terminālis”. 2009.gada 28.oktobrī brīvostas valde piešķīra 100 procentu kanāla maksas atlaidi Rīgas tirdzniecības ostai kuģu pārkraušanai pie piestātnes Z19.2010.gada 3.jūnijā brīvostas valde nolēma uz 45 gadiem iznomāt 42 hektārus zemes Kundziņsalā – RTO saistītajam uzņēmumam *Riga fertilizer terminal*. 2010.gada 28.jūlijā brīvostas valde, pamatojoties uz firmas *Euroline* vēstuli, akceptēja izmaiņas Rīgas brīvostas robežās. Tajā pašā dienā brīvostas valde atļāva *Euroline* izmantot aptuveni 7,5 hektārus zemes laivu un jahtu piestātņu ierīkošanai. Kā Rīgas domes deputāts Šlesers piedalījās arī vairāku pašvaldības kompetencē esošu jautājumu izlemšanā. Tajā skaitā 2010.gada 6.jūlijā pieņēma lēmumu par “Zaķusala *Estate*” zemes nomaksas pirkuma līgumu. Lai gan oficiāli Šlesera kapitāldaļas šajos uzņēmumos tolaik nav redzamas, Rīgas brīvostas valdes priekšsēdētājs bija darījumu attiecībās ar savu biznesa partneri Viesturu Koziolu, kurš “Rīdzenes sarunās” parādās kā viņa īpašuma tiesību piesegs Šveicē vai Norvēģijā reģistrētiem uzņēmumiem, kam tālāk pastarpināti pieder daļas RTO, Jaunrīgas attīstības uzņēmumā, “Zaķusalas *Estates*” un *Euroline*. No 2002. līdz 2011.gadam Šlesers bija Koziolam aizdevis vairāk nekā astoņus miljonus eiro. “Rīdzenē” runātais un informācija par atsevišķiem pārskaitījumiem liecina, ka savstarpējie darījumi kalpoja kā piesegs, lai legalizētu Šleseru ģimenes uzņēmumu ienākumus no Koziola pārvaldītā kapitāla. “Rīdzenes sarunas” arī liecina, ka Šlesers kā Rīgas pašvaldības amatpersona ir ne vien pats piedalījies lēmumu pieņemšanā Zaķusalas, Andrejsalas un ostas uzņēmēju interesēs, bet arī citādi rūpējies par šo uzņēmumu problēmu risināšanu valsts un pašvaldību iestādēs. Par to liecina 2011.gada sākumā notikušā saruna starp Šleseru un vienu no RTO grupas menedžeriem Ivaru Sormuli. Sarunā Šlesers atklāj, ka

viņš pats RTO valdē ir ielicis bijušo Satiksmes ministrijas valsts sekretāru Jāni Maršānu. “Viņš neko daudz nedarīs, bet no viņa sausais atlikums varētu būt labāks nekā dažiem citiem,” sacīja Šlesers. Kādā citā sarunā “Rīdzenē” viņš informē RTO vadītāju Ralfu Kļaviņu, ka turpmāk viņi regulāri tiksies trijatā – Šlesers, Kļaviņš un Maršāns. “Ideja ir tāda: jāuzliek ir jautājumi, un tad mēs apskatāmies, ko man vajag palīdzēt, nevis tā, ka viņš iet tur un kā aklais mēģina. Jo mans uzdevums ir tāds: vajag Uģi pasaukt – pasaucam, vajag Marču pasaukt – pasaucam, vajag kādu no domes – viss, saliekam. Maršāna uzdevums esot komunikācija ar ierēdņiem, un, tikko kāds tur čakarē, tā uzreiz ziņot, un es attiecīgi pieslēdzos un skatos, kā mēs to risinām,” skaidroja Šlesers. Kad pēc 10.Saeimas vēlēšanām Šlesers pameta Rīgas domi, biznesa jautājumu risināšanā tika iesaistīts viņa partijas biedrs, pašreizējais Rīgas vicemērs Andris Ameriks. Tolaik uzņēmējiem bija svarīgi saņemt visas nepieciešamās atļaujas jaunā minerālmēslu termināļa būvniecībai Kundziņsalā, ko RTO veidoja kopā ar Krievijas koncernu *Уралхим*. “Andri, šito jautājumu mums ir jāatrisina *кровь с носу*,” Šlesers 2011.gada februārī skaidroja Amerikam. Ameriks atbildēja, ka neesot problēmu: “Lai Askolds skraida! Samaksā viņam naudu, lai viņš skraida!” Ameriks visam nevarot izsekot līdz, tāpēc Šlesers no domes kā politiski atbildīgo par termināļa virzību nozīmēja citu savu partijas biedru – Mājokļu un vides komitejas vadītāju Vjačeslavu Stepaņenko. Šlesera slēptās īpašuma tiesības izgaismojas vairākās “Rīdzenes sarunās” 2010. un 2011.gadā. Atklāti par sev piederošajiem uzņēmumiem 2010.gada novembrī Šlesers “Rīdzenē” runāja ar uzņēmēju Ivo Zonni. “Tā kā es satiksmes sektorā sēdēju, nu, būtu ļoti dīvaini, ja es nesaprastu, ka tur ir perspektīvas,” skaidroja Šlesers. Viņš stāstīja, ka ar norvēģu uzņēmumu *Varner*, iesaistoties nekustamo īpašumu biznesā Rīgā, viņi noslēguši vienošanos ar ostu par Andrejsalas zemēm un izpirkuši daudzas privātas kompānijas, tajā skaitā – RTO. “Kad pirkām, tas bija mazs uzņēmums,” stāstīja Šlesers. Tiek pieminēts arī jaunais *Riga Fertilizer Terminal*. “Es koncentrējos uz to, ka šitas ir pamatbizness. Jāuzbūvē viens ķīmijas kravu terminālis, viens konteineru terminālis.” Viņš arī lielījās, ka RTO apgrozīšot 150 miljonus gadā. “Tāds ir mērķis, pa druskai neko nevar izdarīt. Man tur pietiekami lielas, kā saka, daļas ir tajā struktūrā.” Daudzās sarunās 2010. un 2011.gadā arī tiek apspriesti Šlesera plāni, ar kādu shēmu palīdzību legalizēt savas īpašuma tiesības. “Man ir nepieciešams kaut vienā vietā parādīt savu dalību,” 2011.gada janvārī saka Šlesers. Savukārt Koziols brīdina. “Kliegs un bļaus, ka tu, būdams ministrs, plānoji, ka tu kādreiz kļūsi īpašnieks, un tu pieņēmi lēmumu savā labā,” brīdināja Koziols. “No 2004. līdz 2011.gadam ir septiņi gadi, kuru ietvaros ir pieņemti desmitiem dažādu lēmumu,” atgādināja arī sarunā klātesošais RTO vadītājs Ralfs Kļaviņš. Tomēr Šlesera vēlmes piepildījās: kopš 2016.gada Aināra Šlesera un arī Andra Šķēles vārdi... uzvārdi ir oficiāli atrodami RTO īpašnieku struktūrā. “Rīdzenes sarunas” atklāj ne vien savtīgos nolūkos pieņemtus lēmumus Rīgas brīvostā un Rīgas pašvaldībā, bet arī liecina par iespējamu ietekmi uz likumdošanas procesu Saeimā. Vairākās sarunās tiek spriests par grozījumiem likumos, kas atvieglotu uzturēšanās atļauju izsniegšanu. No sarunām izriet, ka Šleseram grozījumi nepieciešami, jo tas sekmētu biznesu Zaķusalā. Šleseram šajā vietā ir grandiozi plāni, kuru īstenošanai ir nepieciešami 100 investoru – pa 100 tūkstošiem

katram. Oficiāli viņa vārds Zaķusalas attīstītāja “Zaķusala *Estates*” īpašnieku vidū nav atrodamas kopš 2002.gada, kad viņš sāka gaitas politikā. Taču sarunu saturs nepārprotami liecina, ka viņš personiski plāno biznesa attīstību šajā teritorijā. Tāpat “Rīdzenes sarunas” liecina, ka Šlesers, esot satiksmes ministra amatā, iespējams, pieņēmis lēmumus personiska labuma, nevis valsts interesēs. Proti, 2009.gada februārī, neilgi pirms tam, kad Šlesers kā satiksmes ministrs parakstīja jauno *airBaltic* akcionāru līgumu ar Bertolda Flika kompāniju “Baltijas Aviācijas sistēmas”, abi tikās “Rīdzenes” numuriņā un pārrunāja līguma detaļas. Šlesers norādīja, ka jaunais akcionāru līgums ir jāveido pēc principa, ka valsts vēlāk kļūs par mazākuma akcionāru līdšabiedrībā. Flikam esot jācenšas iegūt vairākumu, papildus nopirktajām akcijām izmantojot arī uzņēmuma obligāciju konvertēšanu. “Tev vajadzēs pateikt, ka tu gribi konvertēt, ka tu gribi pārņemt un ka tu vēl neesi sameklējis naudu, bet ka tu to izdarīsi,” Fliku pamācīja Šlesers. Bertolds Fliks bija biežs viesis “Rīdzenē”. Abu sarunas liecina, ka Fliks regulāri atskaitījās Šleseram par savu darbu, abi sīki un smalki plānoja Rīgas lidostas apkaimes teritorijas attīstību un sprieda par *airBaltic* finanšu grūtību risināšanu. 2011.gada sākumā Šlesers *airBaltic* nākotni pārrunāja arī ar Aivaru Lembergu. Sarunā Šlesers atklāja, ka “*airBaltic* ir mans projekts, kuru es esmu virzījis – man liekas, gana veiksmīgi –, un Fliks tomēr arī veiksmīgi to visu izpildīja”. Cita starpā Šlesers pavēstīja, ka ir piestrādājis pie tā, lai no *airBaltic* aizietu investors SAS un pavērtos iespējas iegūt līdšabiedrības kapitāla daļas. Viņš arī piedāvāja Lembergam kopā ar viņu, Andri Šķēli un Vladimiru Antonovu kļūt par uzņēmuma līdzīpašniekiem. “Uztaisīt struktūru Luksemburgā pēc pilnīga konsensusa formāta, kur Antonovam jāsaņem ceturtda daļa un mums jāpatur trīs.” Lembergs piekrita, taču vēlējās kaut ko samaksāt, lai nebūtu tā, ka vienā jaukā brīdī kāds atnāks un teiks: “A kā tu te nokļuvi?” Šlesers sacīja: “Kopīgiem spēkiem ir jāatrod, lai tā cena ir zemāka, bet tik, cik naudu vajadzēs, mēs sakārtosim.” Līdzīgi kā Satiksmes ministrijā, arī Rīgas domē Šlesers kala plānus saviem projektiem, liecina “Rīdzenes sarunas”. 2009.gada decembrī viņš ar *Lattelecom* vadītāju Juri Gulbi sprieda, kā sakārtot jautājumus Rīgā. Esot nepieciešams vienots menedžments, citādi katrs darot kaut ko savu. “Uzliekam tādu ilgtermiņa programmu, jo Rīgas dome, ja šoreiz mēs varam sapakot, nu, tas ir kaut kas liels,” sacīja Šlesers. Abi sprieda arī par LMT un *Lattelecom* nākotni. “Nododam viņiem to LMT, uztaisām *dīlu*, ka mēs savācam *Lattelecom*,” saka Šlesers. Tolaik Šlesers ar dažādām amatpersonām un uzņēmējiem sprieda arī par Rīgas pašvaldības kapitālsabiedrību nākotni. Darba kārtībā bija jautājumi par pašvaldības kopuzņēmumu veidošanu, būtiskas jomas nododot politiķu izvēlētiem privātiem partneriem. Piemēram, tikai valdības pārstāvju iejaukšanās apturēja “Rīgas siltuma” kopuzņēmuma veidošanu ar kompāniju *Dalkia*. Kā valsts amatpersonas Ainārs Šlesers un Aivars Lembergs arī rūpējušies par dažādu valsts kapitālsabiedrību līgumiem ar medijiem, aiz kuriem vīd viņu pašu slēptās intereses. Līgums ar “Mediju namu” kā nosacījums figurēja 2010.gada rudenī pirms balsojuma par jauno brīvostas valdes priekšsēdētāju. Toreiz Šlesers pēc ievēlēšanas Saeimā savā vietā Rīgas brīvostas vadībā vēlējās atstāt Andri Ameriku, bet tam vajadzēja ZZS atbalstu. Lemberga nosacījums bija – slēgt līgumu ar “Mediju namu” un piedāvāt kādas vietējas cilvēkiem pašvaldības uzņēmumos. Tā “Rīdzenē” stāstīja

sarunu starpnieks – ZZS pārstāvis Viesturs Silenieks. Aivars Lembergs rūpējies arī par citu valstij piederošo kapitālsabiedrību reklāmas naudu “Mediju namam”. Kā redzams no sarunām, līgums parakstīts gan no *airBaltic*, gan no... līgums prasīts gan no *airBaltic*, gan no nacionalizētās “Parex bankas”. Tāpat Lembergs, Šlesers un Ameriks vienā no sarunām 2010.gada nogalē vienojās, ka līdzvērtīgi sadalīs Rīgas brīvostas reklāmas naudu. “Vienosimies tā: “Dienai” un “Mediju namam” ir vienāds cipars,” ierosināja Šlesers. Bet Lembergs atbildēja: “Vo, tādu es atbalstītu.” Savukārt citā reizē Šlesers runā arī par to, ka jācenšas dažādu valsts un pašvaldības avotu finansējumu piesaistīt laikrakstam “Diena”, lai segtu tā zaudējumus. 2011.gada janvārī Šlesers stāsta Ralfam Kļaviņam, ka “Dienā” var maksimāli samazināt izdevumus, bet tad ir jāliek klāt – ko var dome pielikt, ko var dzelzceļš, ko var *baltic*, ko var vēl kāds. “Mērķis ir tāds, lai mīnusus varētu nosegt ar kaut kādiem citiem līdzekļiem. Galvenais, lai nav jāliek iekšā.” No “Rīdzenes sarunām” arī ir skaidrs: slēptā veidā jau kopš 2009.gada oligarhi iegādājušies koncernu “Diena”. “Mums ir “Diena”, mums ir “Dienas Business”. Aivaram ir “Neatkarīgā”,” Šlesers stāsta Vilim Krištopanam pirms 10.Saeimas vēlēšanām. Par savu, nevis sabiedrības labumu valsts amatpersonas “Rīdzenē” rūpējās, arī apspriežot augstu valsts amatpersonu iecelšanu vai atcelšanu no amatiem. Piemēram, 2010.gada aprīlī Ainārs Šlesers ar ministru Jāni Dūklavu apspriež ģenerālprokurora Jāņa Maiziša kandidatūras izvēli Saeimas balsojumā. “Aivars nodemonstrēja spēku un *iedeva pa rīkli* ģenerālprokuroram,” komentēja Šlesers. 2010.gada martā Lembergs ar Šleseru apspriež politisko situāciju, un Šlesers secina, ka nevēlas pirms vēlēšanām atgriezties ministra amatā. “Būt valdībā un vienkārši iet uz darbu – tas *nafig* nav vajadzīgs. Labāk opozīcijā brīvi rīkoties, nevis tur, kur tevi *drāž* visu laiku.” Pēc 10.Saeimas vēlēšanām pie līdzīga secinājuma ir nonācis arī pats Lembergs, kurš Šleseram atzīst, ka nemaz neesot gribējis, lai ZZS uzvar vēlēšanās. “*A nahren* man tas vajadzīgs?!” Jo viņš jau pats neesot idiots, lai uzņemtos premjera pienākumus. Tā viņš sacīja. Šajā sarunā 2010.gada oktobrī Šlesers ar Lembergu spriež arī, kā nomainīt Valsts prezidentu. “Tev jānozīmē prezidents,” Lembergs liek priekšā... Lembergam liek priekšā Šlesers, jo Valdis Zatlers esot *nahuj* jāvāc nost. Abi apspriež iespējamus kandidātus, un Šlesers mudina Lembergu izvēlēties kādu jau pārbaudītu cilvēku no savu politiķu vidus. “Tev ir savs prezidents, kurš X stundā varēs tev palīdzēt.” No sarunām ir skaidrs, ka Zatlers abu uzticību nav attaisnojis. Lembergs vienā no sarunām 2010.gada martā saka, ka varētu pats startēt vēlēšanās un saņemt lielu balsu skaitu. “Un zini, ko es pirmo *izdrāztu*? Zatleru noņemtu,” saka Lembergs. Abu sarunās tiek piesaukti arī senāki laiki. Lembergs 2011.gada februārī stāsta Šleseram, ka Valsts prezidenta Gunta Ulmaņa pārvēlēšanu uz otro termiņu savulaik esot nodrošinājis tieši viņš ar Andri Šķēli. “Un tur bija zināms budžetiņš, ne jau par skaistām acīm. Ulmanim vajadzēja Andrim, *blaģ*, visu laiku roku bučot, *blaģ*.” (Es atvainojos! Tas ir viņa citāts.) Secinājumi. “Rīdzenes sarunās” ir saskatāmas valsts nozagšanas pazīmes, proti, augstu valsts amatpersonu varas izmantošana savtīgās interesēs, un šādi iespējamie noziegumi: ļaunprātīga dienesta stāvokļa izmantošana, neatļauti mantiskie darījumi, amatpersonām noteikto ierobežojumu pārkāpšana un nepatiesu ziņu norādīšana amatpersonu deklarācijās. Tāpat sarunas apliecina, ka valsts amatpersonas

rīkojušās un spriež valstiskos jautājumos tā, it kā kārtotu savas privātās lietas un valsts būtu viņu interešu apmierināšanas instruments.”

N.Ločmele: “Kā jau Indras teiktais apliecina, “Rīdzenes sarunu” saturā mēs redzam daudzas pazīmes iespējamiem amatpersonu noziegumiem, taču sabiedrībai un medijiem nav iespējams iepazīties ar kriminālprocesa materiāliem. Tāpēc mums nav zināms un nav iespējams neatkarīgi izvērtēt, kādi tieši ir bijuši pierādījumi, kas ir savākti vēl papildus šīm “Rīdzenes sarunām”. Nepamatota tā krimināllietas izbeigšana ir bijusi! Tāpēc mūsu aicinājums ir tāds: izmantot jūsu kā likumdevēju varu un tomēr atrast veidu, kā sabiedrībai šo oligarhu lietu būtu iespējams iepazīt pilnībā un pārliecināties par to, kādi tad šie pierādījumi tikuši savākti, jo citādi mums paliek šī neatbildētā jautājuma ēna pār izmeklēšanas iestādēm. Un, protams, mums arī nav saprotams, kādi varētu būt tie īstie iemesli, kāpēc šī lieta ir izbeigta. Nu, no tā, kas mums ir zināms, mēs spriežam, ka tas varētu būt kompetences un resursu trūkums; tikpat labi tā ir, iespējams, vienkārši nepieļaujama kādu personu nolaidība; varbūt ir notikusi arī prettiesiska ietekmēšana. Šo materiālu kopums palīdzētu labāk to izvērtēt. Mēs uzskatām, ka komisijas uzdevums būtu arī novērtēt šo izmeklēšanas iestāžu darbu un konkrēti izvērtēt visaugstāko amatpersonu atbildību. Iepriekšējais KNAB vadītājs ir jau zaudējis amatu, bet ģenerālprokurors joprojām mums ir tas pats, un tāpēc mēs aicinām izmeklēšanas komisiju izvērtēt, vai šajā gadījumā – pēc oligarhu lietas izgāšanās –, nav pamata ģenerālprokurora atlaišanai saistībā ar nolaidību, kā rezultātā ir iestājušās būtiski kaitīgas sekas. Runājot par nākamo jautājumu – par valsts nacionālās drošības apdraudējumu, gribētu īsi pieskarties trim svarīgākajiem faktoriem, kas, mūsaprāt, liecina par risku, ka tiešām nacionālā drošība varētu būt apdraudēta, no “Rīdzenes sarunu” satura spriežot. Pirmais. Ja politiķi strādā savā, nevis sabiedrības labā, tas ir, protams, apdraudējums nacionālajai drošībai, jo, kā jau mēs zinām no “Rīdzenes sarunu” citātiem, tad X stundā šīs amatpersonas domā par sevi, nevis par valsti. Un šīs mūsu jau iepriekš nosauktās valsts nozagšanas pazīmes to arī rāda. Otrs būtisks riska faktors. Ja mums ir amatpersonas, kurām var inkriminēt kriminālnoziegumus, protams, ka tas ir apdraudējums valsts drošībai, jo citu valstu drošības dienesti šo informāciju var izmantot, lai šantažētu šīs amatpersonas. Un “Rīdzenes sarunas” mums dod pietiekamu, nu, tādu skaidru pamatu par to, ka izmeklēšana bija nepieciešama. Tas, ka ir šī komisija, rāda to, ka apstākļi, kādos šī izmeklēšana ir izbeigusies, nav skaidri. Un tas nozīmē, ka šis potenciālais šantāžas drauds tur paliek. Visbeidzot politiķi, kuri savas biznesa intereses kārtu tādā veidā, ka ir atkarīgi no citu valstu valdību lēmumiem, protams, arī rada draudu nacionālajai drošībai, jo viņi vienkārši ir ietekmējami. Un mēs šajās “Rīdzenes sarunās” redzam, ka business, ko Rīgas tirdzniecības osta veido, ir arī bijis tieši atkarīgs no ļoti augstu Krievijas amatpersonu lēmumiem. Tur es, piemēram, varu atgādināt citātu, kur Šlesers stāsta... Ralfam Kļaviņam pamāca, kā viņam pārliecināt vides komitejas vadītāju Vjačeslavu Stepaņenko, lai Kundziņsalas minerālmēslu projektam tiktu izsniegtas visas nepieciešamās atļaujas. Un tas citāts ir šāds: “Tu pasaki: tas ir projekts, par kuru Putins teica, ka tas ir ļoti svarīgs projekts!” Tā ka, ja biznesa intereses ir atkarīgas no Putina

lēmumiem, tas, protams, rada draudus nacionālajai drošībai. Tāpēc “Rīdzenes sarunu” saturā šie draudi noteikti ir saskatāmi. Es domāju, ka komisijas uzdevums būtu izvērtēt, cik šie draudi ir aktuāli šobrīd, ņemot vērā izmaiņas, kas ir notikušas jau kopš šīm sarunām. Par Satversmes pārkāpumiem – arī kodolīgi. Mēs uzskatām, ka “Rīdzenes sarunu” saturā varētu būt saskatāmi divi Satversmes pārkāpumi. Pirmais ir Satversmes 2.pants, kas nosaka, ka “Latvijas valsts suverēnā vara pieder Latvijas tautai”. Ja mēs jau iepriekš apskatījām valsts nozagšanas pazīmēs redzam, ka valsts amatpersonas nerūpējas par sabiedrisko labumu, bet par savtīgām interesēm un cenšas izmantot valsti savā labā, tad, protams, tas būtībā nozīmē atņemt tautai varu. Un tieši tas ir tas, ko mēs šajās sarunās arī redzam. Vēl varētu pieminēt, ka, tā kā Saeimas deputāti tur arī ir piedalījušies, tad, piemēram, Šlesera kungs vai Urbanoviča kungs ir devuši svinīgo deputātu solījumu, kas ir Satversmes 18.pants, par to, ka viņi būs uzticīgi Latvijai un stiprinās tās suverenitāti. Un būtībā no šo sarunu satura mēs redzam, ka tas varētu būt šī 18.panta pārkāpums. Bez tam tas, ko mēs redzam šajās sarunās, ir ne tikai Satversmes iespējamais pārkāpums, bet arī vairāku likumu pārkāpums saistībā ar iespējamu manipulāciju ar sabiedrisko domu. Te ir svarīgi saprast – mums Latvijā ir Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likums un šis likums nosaka, ka elektroniskie plašsaziņas līdzekļi ir brīvi un neatkarīgi savu programmu un raidījumu veidošanā un redakcionālajā darbībā. Savukārt “Rīdzenes sarunās” mēs atkārtoti – vēl un vēl – redzam gadījumus, kad valsts amatpersonas ir gatavas šo likuma prasību pārkāpt, iejaucoties elektronisko plašsaziņas līdzekļu neatkarībā un panākot, lai tie rīkojas šo ietekmīgo personu, nevis sabiedrības labā. Un šeit ir ļoti spilgti citāti no “Rīdzenes sarunām”, piemēram, Šlesers saka: “Ja mēs gribam konsolidēt valsti, tad mums vajag konsolidēt medijus!” Un tad tālāk stāsta: “LNT mums ir tiešais kanāls, Latvijas Televīzijā varam nodrošināt ziņojumus!” Un Aivars Lembergs pēc 10.Saeimas vēlēšanām saka, ka to televīziju, valsts televīziju, esot daudz maz sakārtojuši! Un savukārt sarunā ar Vili Krištopanu pirms 10.Saeimas vēlēšanām Šlesers nosauca “Pirmo Baltijas kanālu” par draudzīgu mediju. Un mēs tiešām uzskatām, ka šāda ietekme uz elektronisko plašsaziņas līdzekļu darbību reāli ir demokrātijas pamatu graušana. Un to arī paši sarunu dalībnieki skaidri apliecina, pārrunājot to. Šlesers saka: “Jāķeras klāt pie sabiedriskajiem medijiem un jāuztaisa tāda varas vertikāle!” Un Krištopans piebilst: “Jā, tā kā Krievijā!” Un, es domāju, mums šeit nevienam nevajag atgādināt, ka Krievijā šī autoritārā režīma veidošana un demokrātijas ierobežošana sākās tieši ar mediju pakļaušanu. Tas ir bīstami! No Rīdzenē ierakstītajām sarunām arī ir skaidrs tas, ka akciju sabiedrības “Diena” kontrolpaketes iegādi no zviedru koncerna *Bonnier* jau 2009.gadā finansēja Rīgas tirdzniecības osta. Un šeit ir virkne citātu, ko es varbūt tagad neatkārtošu laika taupīšanas nolūkos. Tātad no šīm sarunām, kuras es tagad necitēšu, bet, es ceru, ka tās arī tiks publicētas šajā mājaslapā ziņojuma ietvaros, lai arī jebkurš Latvijas Republikas pilsonis to varētu apskatīties, rodas pilnīgi nepārprotams priekšstats par to, ka Andris Šķēle, Ainārs Šlesers, Aivars Lembergs faktiski ir līdzīpašnieki laikrakstā “Diena” jau kopš 2009.gada. Tur ir runa par akciju sadalījumu. Un tas, ko mēs redzam, varētu būt preses likuma pārkāpums, jo kopš 2012.gada februāra preses likums prasa atklāt mediju īpašniekus – patiesos labuma guvējus. Ja šī informācija par patiesajiem labuma

guvējiem kopš 2009.gada un arī pēc likuma pieņemšanas ir slēpta, tas varētu būt preses likuma pārkāpums. Par to mēs aicinām komisiju pārliecināties. Šie tātad ir tie pieci svarīgie uzdevumi, kas ir komisijas uzdevums un par ko mēs gribējām sniegt savus skaidrojumus, bet tagad pievērsīšos arī jautājumam par žurnālistu un redakcijas atbildību un informācijas patiesumu, jo par to arī iepriekš mums bija uzdoti jautājumi. Ļoti īsi. Tātad likums par presi nosaka pienākumu medijiem publicēt patiesu informāciju. Es varu apliecināt, ka tieši tas ir tas, ko mēs esam “Rīdzenes sarunu” kontekstā darījuši. Likums arī nosaka to, ka personas, kuras uzskata, ka par tām ir publicētas nepatiesas ziņas, vērsas redakcijā un var pieprasīt šīs ziņas nekavējoties atsaukt un medijam, ja tam nav atbilstoša pierādījuma, tas arī ir jādara. Es varu informēt komisiju, ka kopš “Rīdzenes sarunu” publicēšanas redakcija ir saņēmusi vienas personas iesniegumu – tas ir Aivars Lembergs –, kurš aicināja atsaukt “Rīdzenes sarunu” trīs rakstos ietvertās nepatiesās ziņas. Taču likums nosaka to, ka šīs nepatiesās ziņas ir ļoti konkrēti jānorāda, un Aivars Lembergs savā iesniegumā nebija norādījis nevienu nepatiesu ziņu, no kā mēs izdarījām secinājumu, ka viņš pats nespēj atrast šādas ziņas šajās publikācijās. Un mēs arī atbildējām Lemberga kungam tieši to un arī norādījām, ka visas mūsu publicētās sarunas balstās faktiski notikušās, korekti atspoguļotās sarunās, un mums, redakcijai, nav zināms, ka kopš šīs atbildes saņemšanas Aivars Lembergs būtu vērsies tiesā. Tāpat mums arī nav zināms par to, ka kāda cita persona būtu vērsusies tiesā par šo ziņu nepatiesumu. Es varu informēt, ka žurnāla “Ir” pastāvēšanas laikā – kopš 2010.gada – mūsu redakcija ir saņēmusi četru dažādu personu vērsanos tiesā par nepatiesu ziņu atsaukšanu. Visos šajos četros gadījumos tiesas ir beigušās “Ir” redakcijas labā. Visos gadījumos tiesa ir konstatējusi, ka mūsu publicētā informācija ir bijusi atbilstoša un patiesa. Ne tikai likums nosaka redakcijas pienākumus, bet arī ētikas kodekss nosaka redakcijas pienākumu publicēt patiesu informāciju. Un šeit es gribu piesaukt, ka gan mūsu izdevniecībai “Cits medijs” gan žurnālam “Ir” ir savs ētikas kodekss, turklāt tas ir žurnālistiem juridiski saistošs, jo ir iekļauts kā daļa no darba līguma. Tāpēc šī ētikas kodeksa pārkāpums var kļūt par pamatu žurnālista atlaišanai. Mēs abas esam arī Žurnālistu asociācijas biedres, tāpēc uz mums attiecas arī Žurnālistu asociācijas ētikas kodekss. Tas gan nav juridiski saistošs, tomēr mums organizācijā ir izveidots mehānisms, lai kontrolētu ētikas kodeksa ievērošanu. Varu informēt – arī pēc “Rīdzenes sarunu” publicēšanas kolēģi ir vērsusies Ētikas komisijā ar jautājumu par šo publikāciju atbilstību ētikas kodeksam. Un Ētikas komisija savā lēmumā ir atzinusi, ka tā nav konstatējusi šī ētikas kodeksa 2.1.punkta, kas ir tieši par informācijas patiesumu, pārkāpumu. Tā, tas būtu par šo žurnālistu atbildību. Vēl ļoti īsi par publicētās informācijas un to sarunu... minēto faktu atbilstību. Kā jau mēs atkārtoti esam teikuši, šī informācija balstās faktiski notikušās sarunās, kuras mēs esam korekti, precīzi, godprātīgi atspoguļojuši. Man šķiet būtiski piebilst, ka ir ļoti aplami vērtēt šīs sarunas vienkārši kā privātpersonu tērzēšanu vai runāšanu, jo mēs redzam, ka tur piedalās valsts amatpersonas un arī tas tēmu loks, kas tiek apspriests, būtībā ir valsts jautājumi. Tie ir politiski varas izmantošanas jautājumi. Iepriekšējā komisijas sēdē bija tāds interesants mēģinājums interpretēt šīs sarunas kā viltus ziņas tāpēc, ka vēlākie notikumi, kas ir risinājušies pēc šīm sarunām, it kā neapstiprina runāto.

Es šeit gribu ļoti skaidri pateikt, ka neviens nākotnes notikums nevar mainīt vai atcelt pagātnes notikumus. Šīs sarunas ir notikušas. Amatpersonas ir teikušas tieši to, ko mēs esam publicējuši. Un tas, ka notikumi tālāk ir risinājušies savā gaitā un daļa no šīm lietām ir īstenojušās, daļa ne, nekādā veidā neatceļ šo sarunu faktu un šo sarunu patiesumu. Un saukt kādus sarunu faktus par viltus ziņām tikai tāpēc, ka vēlāk šie jautājumi ir risinājušies kaut kādā savā gaitā, tas tiešām ir absurds. Tā ir loģikas kļūda! Es tiešām aicinu komisiju to ņemt vērā. Tas ir tieši tikpat absurdi kā, piemēram, par personu, kura ir mirusi, paziņot, ka viņas dzimšanas dati ir viltus ziņa. Tas tā nav! Vai arī, es nezinu, varbūt tādā gadījumā tā ziņojuma autoram saprotamāks piemērs būs: arī ZZS lozungs “Aivars Lembergs – premjera kandidāts!” būtu jāpasludina par viltus ziņām, jo viņš jau nekad nav kļuvis par premjeru. Tas tiešām ir absurds! Es aicinu komisiju to ņemt vērā. Vēl kas ir ļoti svarīgi. Protams, mums jāsaprot, ka pati “oligarhu lietas” izmeklēšana, pati šīs lietas ierosināšana 2011.gada maijā... Tam sekoja lēmums par Saeimas atlaišanu. Ārkārtas vēlēšanas. Šie visi notikumi ļoti būtiski ietekmēja faktisko situāciju. Protams, šo lēmumu rezultātā Ainārs Šlesers, Andris Šķēle zaudēja deputāta mandātu, zaudēja ietekmi, arī ZZS ietekme saruka. Un līdz pat 2014.gadam ZZS vairs neatradās valdībā. Tā ka, protams, tīri reālās iespējas visus šos plānus īstenot bija citādākas.”

L.Sudraba jautā: “Kā jūs traktējat likuma normas, jo faktiski uz otro jautājumu, kas man būtu par publicētās informācijas patiesumu, jūs jau atbildējāt, kā velkat to robežšķirtni, publicējot informāciju, ko jūs uzskatāt par patiesu informāciju. Likuma “Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” 7.pants “Par npublicējamu informāciju”, ko droši vien zināt, noteic, ka aizliegts publicēt informāciju, kas ir valsts noslēpums, un nav publicējami pirmstiesas izmeklēšanas materiāli bez prokurora un bez izmeklētāja rakstveida atļaujas. Jūs jau skaidri arī savā ziņojumā norādījāt, ka jūs zināt, ka tā informācija ir no krimināllietas materiāliem, zināt, ka informācija ir ne tikai no krimināllietas materiāliem, bet arī no operatīvās lietas, kas ir klasificēta kā valsts noslēpums, kā jūs tad šo normu traktējat savā rīcībā? Jo faktiski jūs, ja es lasu likumu par presi, pārkāpjat likumā noteikto prasību, ka nedrīkst publicēt informāciju, kas ir valsts noslēpums.”

N.Ločmele atbild: “Mēs nekādā gadījumā to nepārkāpjam, jo, ja šī lieta nonāktu tiesā, tas, ko tiesa vērtētu, ir sabiedriskais nozīmīgums šīs informācijas publicēšanai. Tas, ka kāda lieta ir pasludināta kādos iekšējos dokumentos par valsts noslēpumu vai par izmeklēšanas materiāliem, neatceļ to, ka Latvijas Republika ir demokrātiska valsts, kurā vara pieder tautai. Tajā brīdī, kad mēs redzam, ka tiesiskie mehānismi ir kļūdījušies vai nestrādā vai ir sabiedrībai būtiska informācija, ko sabiedrībai ir svarīgi uzzināt, mediji pieslēdzas un pilda savu lomu – šo informāciju publisko. Ja pēc tam ir konflikts par to, kā īsti likumi ir bijuši ievēroti, šajā gadījumā ir klasiski tiesas procesi līdz pat Eiropas Cilvēktiesību tiesai. Kā jau es pieminēju – pat arī valsts noslēpuma izpaušana tiek tiesā atzīta, ka, ja ir šīs sabiedriskās intereses, tas nav likuma pārkāpums.”

I.Sudraba vaicā: “Fakts, ka saruna ir notikusi, ir tas kritērijs, pēc kā jūs sakāt, ka tā ir patiesība?”

N.Ločmele skaidro: “Mums ir divi kritēriji. Pirmais, to īpaši uzsvēru, jo mums šeit sabiedriskajā, publiskajā telpā ir attīstīta diskusija par to sarunu autentiskumu. Es vienkārši vēlos to noņemt nost un skaidri pateikt, ka šīs publiskotās sarunas ir faktiski notikušas, tieši to arī amatpersonas ir teikušas. Tas ir tas, uz ko mēs esam balstījušies. Otrs. Protams, ka mēs esam centušies noskaidrot, kas ir faktiski noticis pēc šīm sarunām. Un, jā, saka, ļoti daudzas būtiskas lietas, kuras šeit tiek apspriestas, patiešām ir īstenojušās. Ir pat grūti tam noticēt, bet, piemēram, Rīgas tirdzniecības ostas īpašnieku legalizēšana, Aināra Šlesera un Andra Šķēles īpašuma tiesības tika legalizētas pat vēl brīdī, kad turpinājās kriminālizmeklēšana. Tāpat es pieminēju jau “Dienas” sagrābšanu, tāpat šīs situācijas ar, piemēram, “Mediju nama” līgumiem, amatpersonu iecelšanu. Daudzas šīs lietas, protams, apstiprinās. Bet es saku vēlreiz: vai nākotnes notikumi īstenojās precīzi tieši tā, kā ir šajās sarunās plānots, – tas pats par sevi nevar būt pašu sarunu patiesuma kritērijs.”

I.Sudraba vaicā vai ir kaut kādas papildus pārbaudes tam, vai šī informācija ir patiesa?

I.Sprance skaidro: “Protams, mēs pārliecināties, mēs skatāmies Uzņēmumu reģistrā, mēs salīdzinām datus, kas kurš tajā brīdī bija. Mēs liekam kopā ar kaut kādām tā brīža aktualitātēm, un tas arī bija mūsu darbs – visas šīs sarunas ielikt kontekstā un paskaidrot lasītājiem, jo otrs pārmetums, kas ir bijis: kāpēc jūs visu nepubliskojat? To būtu, pirmkārt, grūti uztvert, saprast un apzināt – šo visu materiālu.”

I.Sudraba vaicā: “Un vēl viens jautājums, es nejautāšu, protams, par informācijas paudēju, bet vai var jautāt, kopš kura laika jūsu rīcībā ir šī informācija, domājot par to, kurā brīdī jūs izvēlējāties publiskot? Vai tajā brīdī, kad jūs bijāt šo informāciju apstrādājuši, izlēmuši, izšķirojuši?”

N.Ločmele atbild: “Ar visu cieņu, šis jautājums attiecas tieši uz to, ko es norādīju par faktiskajiem apstākļiem, kādos šī informācija ir iegūta, un šis jautājums nav atbilstošs.”

I.Pimenovs vaicā: “Redziet, lai konsekventi rīkotos, mums vajadzētu tomēr pa epizodēm izskatīt visu šo informāciju, kas ir sniegta. Ir jāzina, vai šis kopsavilkums, par kuru Sprances kundze mums ziņoja, ir pilns, lai mēs vienkārši varētu ieplānot savu darbību. Vai jūsu rīcībā ir vēl kāda informācija, kura pēc tam parādīsies, un līdz ar to mūsu izmeklēšana kļūs par nepilnu un arī ievainojamu?”

I.Sprance atbild: “Nē, šis šobrīd ir pilns kopsavilkums tam darbam, ko mēs esam darījušas.”

Notiek diskusijas starp **I.Pimenovu**, **I.Spranci** un **N.Ločmeli**.

I.Pimenovs vēlreiz pārjautā vai žurnālistu rīcībā nav vēl kādi materiāli, par kuriem komisija nezin, bet būtu jāzin, lai pildītu komisijas uzdevumu. Pauž viedokli, ka komisijas pienākums, pirmkārt, ir vadīties no žurnālā publicētās informācijas, ka komisija ir sapulcējusies tikai tāpēc, ka informācija parādījies žurnālā “IR”, tāpēc žurnālistiem ir atbildība par to, ko komisija dara, kā arī jautā žurnālistiem par epizožu skaitu kurās viņi saredz valsts sagrābšanu. Pārvaicā N.Ločmelei vai pareizi sapratis, ka manipulēt ar sabiedrības viedokli neviens žurnālists nedrīkst.

I.Sprance atbild, ka iepazīstoties ar komisijas darba kārtības jautājumiem, viņa neredz, ka viņa kaut ko slēpusi no komisijas, viss svarīgākais ir iekļauts šodienas ziņojumā.

N.Ločmele piebilst, ka komisijai rīkojoties nav jābalstās uz žurnālistu ziņojumiem. Un, atbildot uz I.Pimenova jautājumu, nosauc 12 punktus, kā tēmas, kuras liekas svarīgas un ir apkopotas ziņojumā. Atbild, ka manipulēt ar sabiedrības domu ne žurnālisti, ne valsts amatpersonas nedrīkst.

I.Pimenovs vaicā: “Komisijas uzdevumā, kur uzdevumi ir pieci, ir arī tāds punkts, kurš atkārtojas arī jūsu ziņojumā: prettiesiska manipulācija ar sabiedrisko viedokli. Tas vienkārši ir neveikls formulējums vai apzināts formulējums? Vai tiešām manipulācija ar sabiedrisko viedokli var būt tiesiska? Vai tur vienkārši vajadzēja rakstīt arī jums – teikt, ka manipulācija ar sabiedrisko viedokli tomēr ir tas, kas nekādā gadījumā nedrīkst notikt?”

N.Ločmele skaidro: “Nē, prettiesiskums nozīmē likuma pārkāpumu. Tāpēc mēs ļoti konkrēti identificējam, piemēram, Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumu, kur, mūsaprāt, “Rīdzenes sarunās” ir skaidri redzama amatpersonu gatavība ietekmēt šo redakcionālo neatkarību. Mūsaprāt, tas ir skaidrs likuma pārkāpums.”

I.Pimenovs pārvaicā: “Es pareizi jūs saprotu, ka – jūs taču esat profesionāle – manipulēt ar sabiedrisko viedokli nedrīkst? Jūs tam piekrītat?”

N.Ločmele atbild: “Saprotiet, starp to, ko nedrīkst un ko cilvēki dara, ir plaisa. Un tāpēc, lai šo plaisu savienotu, ir likumi. Un amatpersonām noteikti ir jāievēro likumi.”

I.Pimenovs vaicā: “Bet mēs runājam tagad tieši par plašsaziņas līdzekļu darbību, jo nebūtu nekādas jēgas mēģināt prettiesiski vai neprettiesiski manipulēt ar sabiedrisko viedokli tikai tādēļ, lai klāstītu vai paustu medijos viedokli, kurš pēc tam rezultētos ar manipulāciju. Paskaidrojiet man kā cilvēkam, kurš profesionāli nenodarbojas ar informāciju laikrakstos, – kādā brīdī beidzas lasītāju informēšana un sākas manipulācija ar lasītāju?”

N.Ločmele skaidro: “Es teikšu – brīdī, kurā tiek publicēta nepatiesa informācija. Patiesas informācijas publicēšana nekādā gadījumā nevar tikt uzskatīta par manipulēšanu ar sabiedrisko viedokli. Tas ir pilnīgi skaidrs no preses likuma. Nepatiesa informācija nozīmē – ir tā robeža. Jums ir jāsaprot, ka mums Latvijas likumos ir ļoti skaidri nošķirtas ziņas no viedokļiem. Nepatiesas var būt tikai ziņas. Un, es uzskatu, nepatiesas ziņas, jā, – tas ir tas brīdis, kad medijs pieļauj pārkāpumus un manipulē ar sabiedrisko domu.”

I.Pimenovs: “Man laikam neizdevās uzdot savu jautājumu, es atvainojos. Pieļaujam, ka mēs visi lasām avīzēs tikai patiesas ziņas un patiesus faktus?”

N.Ločmele: “Diemžēl nē.”

I.Pimenovs: “Es nepārmetu jums, ka jums vai kādam citam avotam ir nepareizas vai nepatiesas ziņas. Es runāju par ko citu. Publicējot materiālus, mēģinot atkārtoti pateikt vienu un to pašu viedokli laikrakstos, tā var būt uzskatīta par manipulēšanu vai nē? Par patiesu informāciju?”

N.Ločmele: “Nepatiesas informācijas publicēšana ir manipulēšana. Nevar manipulēt ar patiesu informāciju. Patiesa informācija ir patiesā informācija.”

I.Pimenovs: “Es sapratu.”

M.Šics: “Jautājums – vai tas, kas ir rakstīts, ir tas, ko es redzu tajās lietās? Jā, man vismaz līdz šim radusies pārlicība, ka neviens vārds nepareizi nopublicēts nav, un arī noklausoties tāpat es spēju piedot to, ka jūs nosaucāt šeit rupjības, jo pēc piecu stundu lasīšanas arī man tie sliktie vārdi ir pielipuši, ne vien redzēti. Un šeit ir runa par personu morāli, amoralitāti un tā tālāk, tai skaitā līdzīgi, kā bija ar Dūklava kungu. Bet man bija ļoti dīvaini uztvert šo jūsu apgalvojumu, ka runas un sarunas autentiskums ir līdzvērtīgs notikušam faktam. Un otrs. Jūs pieminējāt diezgan skarbi faktu par valsts noslēpumiem, ka kaut kāds iekšējs dokuments uztaisa lietas par valsts noslēpumu. Valsts noslēpuma statusa piešķiršana ir ļoti nopietns process, un mani, protams, satrauc – un es nemeklēju avotus –, ļoti satrauc tas, kā šajās ķēdēs ir nenodrošināta informācijas saglabāšana dažādos etapos, un, šķiet, ka tas nav resursu trūkums, bet varbūt darbinieku bezatbildība. Līdz ar to šādas sarunas un šāda publicēšana valstī droši vien nelaimi neradīs, bet ir valsts noslēpumi, kuri varbūt nevis jums, bet kādam citam tiek nodoti. Un līdz ar to jautājums par valsts noslēpumu un šo faktu realizēšanos īstenībā ir tas, kas mani uztrauc, – kāpēc jūs uzsverat tomēr, ka tas, kas runāts, ir?”

N.Ločmele skaidro: :Saprotiet, šīs sarunas ir faktiski notikušas. Tur runā valsts amatpersonas. Ja valsts amatpersonas runā kaut ko tādu, kas izskatās pēc nozieguma plānošanas vai nozieguma slēpšanas, tā, mūsaprāt, ir nozīmīga informācija, kas sabiedrībai ir jāzina un kuru mēs vēlamies precīzi atspoguļot. Neatkarīgi no tā, vai šis

noziegums pēc tam ir īstenots, nav īstenots, tā ir būtiska informācija sabiedrībai, kas palīdz saprast, kā šis valsts amatpersonas rīkojas ar publisko varu. Tas ir pirmais. Otrais. Par šo valsts noslēpumu. Es saku vēlreiz: tas būtu jautājums tiesā. Tiesiskā valstī tas būtu jāizskata tiesā, vai šīs informācijas publiskošanai ir bijis sabiedriskais nozīmīgums, vai sabiedrība kopumā ir ieguvusi no tā, ka šī informācija ir publiskota, vai arī sabiedrība nav ieguvusi, un tad mums ir jāatgriežas pie tām sekām, kas ir par šīs informācijas publiskošanu. Bet es saku vēlreiz: Latvija ir demokrātiska valsts, kurā vara pieder tautai, pieder cilvēkiem. Tā nepieder amatpersonām. Un, ja amatpersonu rīcība izraisa tādu, es teiktu, sabiedrības pretreakciju, ka ir kādiem cilvēkiem jānāk ārā un jāsaņem informācija, kura citādāk nebūtu izpausta, tad es domāju, ka sabiedrība no tā tikai iegūst, mēs no tā iegūstam.”

A.Judins: “Paldies par prezentāciju. Es varu apstiprināt, ka, lasot materiālus, es redzu faktus, par kuriem mums ir stāstīts, un, atklāti sakot, nekas jauns, vienīgais, ka ļoti labi strukturēts. Un es domāju, ka varbūt... ja KNAB cilvēki sūtītu uz prokuratūru tik labi strukturētu tekstu, varbūt arī prokuratūrai būtu vieglāk izdarīt secinājumus un nestāstīt, ka 117 sējumi viņus nepārlicina. Jo svarīgi ne tikai savākt informāciju, bet arī to strukturēti pasniegt. Diemžēl es redzu, ka tie sējumi, ko es lasu, nu, jā, tur ir strukturēta informācija: pieci sējumi info no Uzņēmumu reģistra, nākamie pieci sējumi – izdruka no bankām. Un tas viss ir burvīgi, bet diemžēl tā informācija ir ļoti apjomīga. Atsevišķas piezīmes. Varbūt par tiem nerealizētajiem plāniem. Manā skatījumā, ja valsts būtu pilnīgi sagrābta, tad mums nebūtu komisijas un visi plāni būtu realizēti. Un tad... Pateicoties dažādiem citiem apstākļiem, mūsu varenie oligarhi nevar īstenot visus savus plānus, arī viņu kapacitāte, paldies Dievam, ir ierobežota. Kaut gan, protams, tie plāni ir vareni un viņi sapņoja par vairākām lietām, bet bija arī pasaules krīze, kas traucēja varbūt, bija arī dažādi citi faktori, kas neļāva viņiem īstenot to, ko viņi gribēja. Bet, lasot materiālus, es redzu, ka ir arī citas sarunas, kas apstiprina stāstīto. Es nezīnu, vai jūs nepublicējāt vai jums nebija iespēju, bet, piemēram, ir viena saruna par medijiem, kur viens figurants, nu, viņš skaidri dod norādījumus – 200 tūkstoši tādām medijam jādod, jo viņi ir vajadzīgi... Es atvainojos, jūs pat neredzējāt varbūt to lietu, tā ir lieta Nr. ... pēdējie cipari... Nr.12. Jā, un tad tur ir pateikts, kādam radio... kurš radio ir labs un kāpēc ir labs, citam jādod 50 un jādod avanss... Tur viss ir skaidrots. Lūdzu! Tie fakti ir ļoti, ļoti nozīmīgi. Runājot par plānošanu. Nu, atkal interesanti. Nejuristes mums stāsta un stāsta patiesas lietas, jo kriminālatbildība ir paredzēta ne tikai par līdz galam izdarītu noziegumu, bet arī par mēģinājumu un par sagatavošanos. Un fakts, ka cilvēki kaut ko plānoja, bet viņiem nesanāca, nenozīmē, ka informāciju sūtām uz miskasti. Runājot par pierādījumiem. Es arī ceru, ka tie cilvēki, kam bija iespēja lasīt, ir redzējuši, ka ir arī fakti, kas apstiprina, ka sarunas ir notikušas. Piemēram, daži cilvēki negribēja liecināt, bet daži tomēr liecināja. Un, ja cilvēks skaidro: “Jā, es runāju ar to kungu un runāju par to un par to... un tas ir viņš,” tas arī ir fakts, kuram ir nozīme. Protams, ka var arī klausīties un iegūt papildu informāciju, bet nevajadzētu prasīt no žurnāla, lai tas pierādītu kaut kādu autentiskumu, jo viņi neveiks fonoskopisko ekspertīzi. Ja kādam ir šaubas, tad galu galā Saeima var prasīt tādu ekspertīzi... Nu,

prokuroram arī droši vien nebija šaubu par to. Es neesmu dzirdējis, ka tieši tas sagādātu kaut kādas problēmas. Vēl viena piezīme. Es otro sēdi pēc kārtas dzirdu jautājumus par prettiesisku manipulāciju... Nu jā, parasti manipulācija, protams, ir prettiesiska, vārds ir iekšā, bet vai tā ir tik liela problēma? Mēs runājam, piemēram, par slepkavību kā prettiesisku nonāvēšanu. Jā, var diskutēt – tiesiski nonāvēt, prettiesiski. Jā, mēs runājam šajā lietā, un viens no uzdevumiem ir saistīts ar prettiesiskām manipulācijām. Ja kādam šķiet, ka vārds “manipulācija” jau ietver prettiesiskumu, un principā tā arī ir, – varam nelietot to otro vārdu. Bet tas nav jautājums, par kuru, manuprāt, daudz jārunā. Saistībā ar valsts noslēpumiem. Gribu vērst uzmanību, ka atbildība ir paredzēta tiem, kuri ir ieguvuši to informāciju, kuriem ir pienākums to glabāt. Un tāpēc arī žurnālam jautāt, kāpēc viņi atļaujas publicēt... Viņiem bija informācija, viņiem bija tiesības tā rīkoties. Un es domāju, ka šis jautājums... par avotu varbūt tiešām šķiet interesants, bet, manuprāt, nevajadzētu pieļaut situāciju, ka tas traucēs mūsu pamatjautājumu noskaidrošanu. Un pamatjautājumu noskaidrošana ir saistīta ar mēģinājumiem sagrābt valsti. Vēlreiz paldies jums par prezentāciju! Un es ļoti ceru, ka tie materiāli – gan prezentācija, gan arī sagatavotais teksts – palīdzēs kolēģiem, kuriem varbūt nav laika un intereses lasīt materiālus, izdarīt secinājumus, jo šeit ļoti, teiksim tā, viegli lasīt. Un tie pierādījumi ir acīmredzami.”

M.Leja jautā **I.Sprancei** vai viņa ir apmeklējusi kaut vienu tiesas sēdi krimināllietā, kurā par līdzīga rakstura noziedzīgiem nodarījumiem tika tiesātas “Latvenergo” un “Sadales tīkla” amatpersonas prasot atbildi “Jā” vai “nē”?

I.Sprance atbild, ka viņai ir ļoti daudz tēmu, strādā pie dažādiem materiāliem un iet uz dažādām tiesas sēdēm. Uz šīm tiesas sēdēm nebija.

M.Leja turpina jautāt **I.Sprancei** vai intervijā, kuru viņš viņai sniedza, viņš ir raksturojis pierādījumu bāzi kāda ir šajā krimināllietā un, vai informējis kāds tiesas spriedums pieņemts šajā lietā un kāpēc šī informācija netika iekļauta žurnālistes rakstos tad, kad viņa kritizēja tieši prokuratūras darbu un kāpēc šī līdzīgā rakstura lieta, kas tika iztiesāta tiesā un apsūdzētie attaisnoti, jums nešķita priekš pilnīgas un objektīvas informācijas nepieciešama viela, kas arī ir publicējama

I.Sprance atbild, ka **M.Leja** ir stāstījis par pierādījumu bāzi krimināllietai un arī par pieņemto spriedumu, bet, ka visu ko prokurors atbildējis uz viņas jautājumiem viņa pēc labākās gribas nevarētu publicēt, jo žurnālam ir tik lapu cik ir un raksts ir tik liels cik ir, un tā ir viņas izvēle, kas šķiet būtiskākais, lai sabiedrībai pilnīgi precīzi attainotu situāciju, tajā skaitā arī atspoguļotu **M.Lejas** viedokli.

M.Leja pauž viedokli, ka komisijas sēdē netiek kritizēts tikai prokurora lēmums kā tāds, bet tiek izvirzīta arī diezgan kategoriska prasība par ģenerālprokurora atstādināšanu un jautā **I.Sprancei**, ka ja viņa nav iepazinusies ar līdzīga rakstura lietām, kā tās iet tiesā, nav bijusi tiesā, bet tiek uzstādīta šāda kategoriska rakstura prasība, tad

kāds ir segums šādai prasībai un turpina jautājumu, ja I.Sprance nepārzina prokuratūras darbu līdzīgās lietās, kā viņa var izvirzīt tik kategorisku prasību par to, ka ir jāizvērtē jautājums par ģenerālprokurora atstādināšanu.

I.Sprance atbild, ka tas, ka viņa nesēž tiesas, ka viņā nav dzirdējusi prokurora argumentus vai neseko līdz tam, kas ar lietu notiek. Absurdi ir M.Lejas apgalvojumi, ka ja viņā nesēž kādā tiesā, ka tāpēc nevar vērtēt prokuratūras darbu pie šīs lietas, un, ka viņa ir iedziļinājusies šajā lietā un šī lieta ir gana ievērojama un būtiska Latvijas sabiedrībai, lai vērtētu tajā skaitā arī prokuratūras darbu.

N.Ločmele piebilst, ka tas kaitējums, kas tiesiskumam ir nodarīts ar to, ka šī oligarhu lieta netiek izskatīta tiesā, ir ļoti būtisks. Žurnālisti gribētu, lai šī lieta būtu nonākusi tiesā un tiesa to varētu neatkarīgā veidā izvērtēt un ņemt vērā, ka tas nav noticis.

M.Leja jautā vai žurnālistiem ir zināms, pie kādiem nosacījumiem prokurors ir tiesīgs nosūtīt lietu uz tiesu un uzreiz komentēt, ka tas ir tikai tad, ja prokurors ir pārliecināts, ka viņš tiesu pārliecinās par attiecīgo personu vainu.

N.Ločmele atbild, ka viņi nezina kāpēc prokurori nav bijuši par to pārliecināti un tāpēc aicina likumdevēju izmantot savu varu, lai būtu sabiedrībai un medijiem iespēja iepazīties ar pierādījumu kopumu un tad izvērtēt, vai tiešām tie pierādījumi bija tik švaki.

M.Leja jautā žurnālistiem saskaņā ar likumu ir tiesības neatklāt avotu nevis informācijas iegūšanas laiku.

N.Ločmele skaidro, ka avota aizsardzība nenozīmē tikai avota personas kodu vai viņa vārdu, bet tas nozīmē arī faktiskos apstākļus, kādos informācija ir iegūta, un nepublicēt. Aicina iepazīties ar rekomendāciju uz kuru iepriekš atsaucās un, kura ir citēta žurnālistu sagatavotajā ziņojumā un tā ir ļoti svarīga lieta, jo tikai avota aizsardzība nodrošina to, ka citreiz, nākamreiz, sabiedrība caur medijiem šādos ļoti svarīgos gadījumos atkal uzzinās šo būtisko informāciju.

A.Borovkovs: “Es domāju, ka varētu ļoti labi strukturēt visu notiekošo, un, es domāju, vajadzētu reizi par visām reizēm noņemt jautājumu par to, ka žurnālistiem ir par kaut ko šeit jāatbild – par to, ko viņi publicēja. Šajā gadījumā likums ir pilnīgi jūsu pusē, un tāpēc es arī vienā no pirmajām reizēm ierosināju to, ka nevis sabiedrībai jāvērtē krimināllieta, bet es vēlreiz aicinu apdomāt jautājumu par to, ka ir nepieciešams jauns process, kas izmeklē un novērtē juridiski. Nevis ar publikācijām vai ar sabiedrisko domu – bet juridiski korekti novērtē izmeklēšanas gaitu – kāpēc šī lieta, kas tik ārkārtīgi skaļi un pamatīgi pieteikta, ir beigusies bez rezultāta? Bet vēlreiz – tas pirmais punkts, ko es uzskatu: ir pilnīgi jānoņem jautājums par žurnāla “Ir” redakcijas atbildību, ka viņi publicēja, jo viņi izdarīja savu darbu saskaņā ar likumu. Ir jārunā par personu atbildību,

kurām ir uzticēts valsts noslēpums, ir uzticēti procesuāli dokumenti un kuras neprot šos dokumentus glabāt. Otrs. Manuprāt, ir arī sen jānoņem jautājums un diskusija par sarunu autentiskumu. Man liekas, ka jebkuram šeit zālē sēdošajam (varbūt arī tiem, kas klausās) ir saprotams, ka šādas sarunas ir notikušas. Te būtu jārunā par nākamo soli – šo sarunu satura vērtējumu un to, ko juridiski sauc par cēlonisko sakaru. Es atgriežos pie tā punkta, ka procesuāli būtu jānovērtē, pie kādiem apstākļiem lieta radās, kā tā tika izmeklēta, kā tika izņemti pierādījumi, kā šie pierādījumi tika nostiprināti, kā tie tika vērtēti, kā tika vākti papildu pierādījumi, lai kādus šajā sarunā pieminētos faktus vai notikumus, pārbaudītu to esamību vai neesamību. Tas bija darbs, kas bija ārkārtīgi intensīvi šos septiņus gadus jāveic. Var būt, ka tas ir veikts, var būt, ka tas nav veikts. Es to nezinu un domāju, ka arī klātesošie to nezina. Un tas nav komisijas kompetencē – to izvērtēt. Tas būtu jāizvērtē ļoti precīzi, procesuāli, jaunā procesā. Nu jā. Un pats beidzamais. Joprojām paliek jautājums par izmeklēšanas kvalitāti. Te ir izmeklēšanas kvalitātes jautājums. To atkal var novērtēt kādā no procesiem. Tas ir mans viedoklis. Citādi saruna pārvēršas par to, ka viena puse otru pusi vaino. Bet taisnībai mēs nepietuvojamies. Un, pat ja tā taisnības dzirksts te uzšķiļas, to neviens nenokēr un nenostiprina.”

A.Judins: “Man gribētos vērst Lejas kunga uzmanību, ka informācijas avota noslēpums nozīmē ne tikai to, ka uzvārdu nevajadzētu nosaukt, bet jānosauc, kur, kā, teiksim, sazinājās, kur bija tikšanās, kādi materiāli un tā tālāk. Principā visa tā informācija palīdz identificēt to personu. Un, ja, piemēram, būtu atbildēts uz jautājumu: kur, kad? – tas noteikti palīdzētu atklāt to avotu, sašaurinātu, teiksim, to meklējamo loku. Līdz ar to man prieks, ka prokurors uzdod tādu pareizu – prokurora – jautājumu, lai noskaidrotu faktus. Bet man gribētos tomēr, lai mēs respektētu 22.pantā paredzēto. Man ir jautājums arī Lejas kungam: jūsu jautājumi bija uzdoti kā prokurora, kas veica uzraudzību šajā lietā, vai kā prokurora, kas... tie bija prokurora jautājumi, kurš strādā saskaņā ar mūsu likuma 9.pantu un kura uzdevums... prokurora uzdevums 9.panta otrajā daļā ir paredzēts atklāt noziegumus? Jūs jautājat... Kāda ir jūsu identitāte, uzdodot šo jautājumu?”

M.Leja: “Manu jautājumu mērķis bija noskaidrot, cik objektīvi žurnālisti bija publicējuši informāciju, kritizējot prokuratūras darbu.”

A.Judins resumē M.Lejas atbildi, ka tā ir otrā identitāte – prokurors, kas strādā komisijā.

I.Pimenovs pauž viedokli: “Mēs esam tomēr pienākuši pie ļoti bīstamas robežas, man tā liekas. Redziet, jo “pēc tam” nenozīmē, ka “tā dēļ”. Jūs sadzirdējāt, ko es teicu? Vasaras laikā es teicu, piemēram, kādam vācu kristīgajam demokrātam no centriskās partijas, nenošaucot to vārdā, ka vajag jau klāt ir iesmērēt sociāldemokrātiem... nu apnikuši... Un vakar mēs vakarā uzzinājām, ka nu gan iesmērējuši... Un tagad jautājums: kāda ir mana atbildība šajā rezultātā? Jo nu gan ir viens vārds, pēc tam otrs...

Es negribētu šeit vienkārši tā kā pārspīlēt apstākļus, jūsu loģiku, kaut kā apsūdzēšanas argumentus šajā ļoti nopietnajā sarunā. Es saprotu jūsu vēlmi, ticiet man, un arī patosu, bet ir tomēr kaut kāda virkne fakti, argumentu, kuri sasaistās vai nesaistās ķēdē. Ja šī ķēde ir pārrauta, tad nav vispār pamata apsūdzēt personu sakarā ar to, ka šī persona ir teikusi šādi vai tādi. Es piekrītu tam, ka tonis, kurā runāja šitie figuranti jūsu materiālos, ir cinisks, augstprātīgs, aizvainojošs. Es zinu, ka arī daži no tiem sūrojas par to, ka viņi atļāvušies tā rīkoties un teikt šādus vārdus, no vienas puses. No otras puses, redziet, vēlreiz – es gribētu dzirdēt mūsu kolēģu prokuroru viedokli: vai tiešām bija pierādījums, ka šādi vai tādi vārdi noveda pie konkrēta fakta, piemēram, prokurora Maizīša neievēlēšanas jaunajā amatā, vai konkrēta īpašuma pāriešanas citas personas īpašumā, vai vārdi par tiem, ka kāds blakusvalsts prezidents izteicies, iespējams, par šādu vai tādu salu Daugavas gultnē svarīgumu kādai citai valstij? Rezultāts konkrēts, un apsūdzēšana, kuru jūs tagad taisāties pierādīt kā jau notikušu faktu un kuru oligarhi mēģina kaut kā tagad slēpt un prokuratūra tiem palīdz. Jūs kā žurnālisti zināt, ka ir tāda metode kā insinuācija, ka it kā nekas nav pateikts slikts, bet tikai, nu, tā kā šeit ir paskaidrots, šeit ir doti fakti, virkne... Bet izveidojas tāda aina, tāda bilde, ka nu it kā personas, par kurām runā, ir vainīgas absolūti skaidri. Šeit es vienkārši gribu pateikt, ka to nevar arī pierādīt, runājot ar jums, ka jums ir vaina. Bet es vienkārši gribētu, lai jūs kaut kā tā uzmanīgāk, lai nebūtu tā, ka (piedodiet man par manu varbūt visai mākslīgo latviešu valodu)... ka jūsu labie nodomi reducētos ar ļoti bēdīgiem rezultātiem Latvijas politikā. Es tagad vienkārši mēģinu pielaiķot sev jūsu pierādījumus un secināt, ko un ar ko es varu atļauties runāt un ko es nevaru atļauties. Šeit ir ļoti svarīgi tomēr, lai šī robeža būtu ievērota ļoti precīzi.” Jautā N.Ločmelei kāpēc viņa tā domā, ka viņam nav nekāda sakara ar vācu sociāldemokrātiem un vai ir kādi pierādījumi, ka A.Lembergs ir tā izdarījis.

N.Ločmele atbild: “Tajā brīdī, kad Aivars Lembergs vēlas sadot par rīkli ģenerālprokuroram, viņš to arī izdara. Latvijā ir ļoti daudz Aivaru uz kuriem tas neattiecas, bet ir viens uz kuru tas attiecas. Un tā ir tā problēma, un šajās sarunās mēs redzam augstas valsts amatpersonas, kas tādā it kā privātā atmosfērā runā par valsts lietām un par politiskiem lēmumiem, kuri viņiem ir tiešām jāpieņem sabiedrības interesēs, bet mēs redzam, ka tā nenotiek, ka viņi tur visu laiku ņem iekšā savas privātās intereses.” Tas, ko I.Pimenovs runā par vācu sociāldemokrātiem vispār nav nekāda sakarā ar viņiem.

P.Gruziņš: “Vai bez sarunu ierakstiem žurnāla redakcijas rīcībā bija arī operatīvās izstrādes lieta?”

N.Ločmele atbild: “Ar visu cieņu, šis ir jautājums, par kuru es jau sacīju, – mēs nevaram atbildēt, un īstenībā jūs nevarat to uzdot.”

Notiek diskusija staro **P.Gruziņu** un **N.Ločmeli** kurā viņš jautā viedokli kādā Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumā ir ielikta tēze, ka, pienākums aizsargāt avotus jāievēro

neatkarīgi no tā, vai avots ir vai nav rīkojies prettiesiski vai pat apzināti izpaudis valsts noslēpumu.

N.Ločmele atbild, ka varētu arī aizsūtīt izvērstākus materiālus, bet šī konkrētā atsauce ir Latvijas Republikas tiesas lēmums 2011.gadā, kur ir konstatēts, ka pat avots, kas ir apzināti izpaudis valsts noslēpumu, žurnālistam nebija jāatklāj.

P.Gruziņš pauž viedokli, ka ir starpība – “prettiesiski” un “noziedzīgi”. Jautā vai avots ir jāatklāj, ka avota rīcība ir noziedzīga darbība.

N.Ločmele atbild, ka attiecībā uz avota noslēpumu tas nav būtiskais. Būtiskais ir sabiedrības intereses.

Ā.Meikališa: “Pavisam īsi. Daudzi jautājumi no Ločmeles kundzes teiktā man kā juristam kļiedzoši grieza ausīs. Bet, bez šaubām, es pie visiem apstāties nevaru, jo laika nav, laika ir ļoti maz. Mēs te visu laiku spriedelējam, un dzirdēju, es atļaušos teikt – spriedelējumu par sabiedrības iepazīstināšanu ar krimināllietas materiāliem. Nu viennozīmīgi jāteic, ka likums šobrīd neparedz tādā nozīmē, kā jūs šeit spriedelējat, sabiedrību iepazīstināt ar materiāliem. Bez šaubām, mēs varam taisīt izmaiņas Kriminālprocesa likumā, bet vai vienas lietas dēļ to ir vajadzīgs darīt? Jo, runājot par Kriminālprocesa likumu, man jau pēdējā laikā liekas, ka grozījumi tiek izdarīti nevis tāpēc, ka vajag mainīt likumu, bet kādai konkrētai lietai. Nevaram tikt galā – izmainīsim likumu! Nevaram tik galā – izmainīsim likumu! Rezultātā tas likums jau ir tāds, kas prasās pēc jauna likuma.

Tad vēl par šo iepazīstināšanu. Kā sapratāt, kriminālprocess izbeigts, tāpēc ka nav nozieguma sastāva. Tātad konstatēja, ka cilvēka rīcībā nav noziegumu. Un vēl mēs iepazīstināsim sabiedrību ar visu to. Nu, kāds tam ir mērķis? Nu bet var jau būt, ka mainīt likumu un taisīt grozījumus, lai visi iepazītos ar materiāliem, ka tam ir cits zemteksts. Varbūt tādā veidā mēs gribam atbrīvot no atbildības to, kas nelikumīgi noplūdināja materiālus, ko nedrīkstēja.”

N.Ločmele atbild: “Es šajā komisijā uzrunāju tautas priekšstāvjus. Saeima ir likumdevējs, un Saeimas pilnvarās ir lemt šādus jautājumus. Šī nav kaut kāda spriedelēšana. Es aicinu Saeimu izvērtēt šo jautājumu, kas ir jūsu kompetencē.”

I.Sudraba: “Jā, protams! Mēs to darīsim, un tā ir mūsu atbildība. Un es gribu teikt vēlreiz – patiešām ļoti liela atbildība sabiedrībai atbildēt uz šo ļoti būtisko jautājumu, kāpēc, dzirdot tik daudz informācijas un faktu, ko var klasificēt kā valsts sagrašanās, kāpēc lieta ir beigusies bez rezultāta.”

N.Ločmele: “Vienkārši vēl ir papildinformācija, ko man likās svarīgi visiem komisijas locekļiem pateikt. Iepriekšējā komisijas sēdē mēs konstatējām, ka ir izpaustas vismaz

divas nepatiesas ziņas, nepatiesa informācija, uz ko mēs vienkārši vēršam jūsu uzmanību. Viens bija Jura Paidera paziņojums par to, ka žurnāla “Ir” izdevēja “Cits medijs” akcionāri vai patiesā labuma guvēji nav zināmi. Tā nav patiesība! Lai gan likums to mums kā akciju sabiedrībai neprasa, mēs esam šo informāciju publiskojuši mājaslapā. Pilnīgi visi akcionāri ir lasāmi internetā. Lūdzu, ņemiet to vērā. Otrs. Imants Liepiņš savā ziņojumā norādīja, ka “Ir” veiktā “Rīdzenes sarunu” publikācija esot par 79,49 procentiem viltus ziņa. Es vienkārši vēlos uzsvērt to, ka šī ir absurda metodoloģijā balstīta nepatiesa informācija. Un es aicinu komisiju tiešām nelietot to savā darbā tālāk, jo, nu, vienkārši jums ir jābalstās uz precīziem faktiem, un es aicinu jūs tiešām vērsties pie pirmavotiem, nelietot šādus kaut kādus sekundāros avotus ar neuzticamiem datiem. Es ļoti lūdzu arī komisiju vērst uzmanību uz to, kāds uzaicināto personu loks un viņu sniegtās ziņas ir šīs komisijas darbā. Jo, manuprāt, ir ļoti svarīgi, lai šis komisijas darbs netiktu kompromitēts. Jo sabiedrība no jums gaida konkrētu rezultātu. Un, ja mēs gribam tik pie gaismas un notīrīt logu, mēs to nevaram darīt ar netīru ūdeni.”

I.Sudraba piebilst: “Es visu dzirdēto nepieņemu kā absolūtu patiesību vai pārņemu kā savu viedokli. Manuprāt, ir svarīgi, ka ir izskanējuši viedokļi, fakti, informācija, kā katru to lietu var klasificēt no dažādiem avotiem”

N.Ločmele aicina izvērtēt nepatiesas informācijas sniedzējas, jo saistība ar izmeklēšanas komisijas likuma 11.pantu ir paredzēta atbildība par nepatiesas informācijas sniegšanu.

Notiek diskusija starp **I.Pimenovu**, **N.Ločmeli** un **I.Spranci** un **I.Pimenovs** vaicā vai būs vēl kādas publikācijas žurnāla IR saistībā ar oligarhu sarunām.

N.Ločmele atbild, ka šonedēļ noteikti publicēs stāstu par to, kā gājis komisijā. Varētu arī Andra Amerika sarunu pilnu atšifrējumu ielikt, jo tas kļūst arvien svarīgāk.

A.Judins: “Man daži jautājumi, kas, manuprāt, ir ļoti svarīgi. Par darba organizāciju, piemēram. Lasot materiālus... jo, redziet, šai lietai ir 117 sējumi, un, domājot par galaziņojumu, faktiski man ir jāstrādā šādā veidā: es vienā rokā turu sējumu, otrā pildspalvu vai datoru un mēģinu ierakstīt svarīgas atziņas. Tādā ātrumā strādājot, es varēšu varbūt divus trīs sējumus izpētīt. Ir materiāli, no kuriem es varu, protams, fiksēt kaut kādas lapaspuses, bet ir arī materiāli, kas, manuprāt, ir jākopē. Es runāju ar KNAB vadītāju, un viņš neiebilst, ka atsevišķi materiāli var tikt nokopēti. Bet viņš uzskata, ka, ja tas tā ir, tad svarīgi, lai tos materiālus pieprasītu nevis atsevišķi deputāti, bet komisija. Līdz ar to man ir lūgums, pirmkārt, piekrist tam, ka mēs varam lūgt informāciju, kaut kādas kopijas... un tā tad vispārīgi... Un man ir konkrēts lūgums, lai no lietas Nr.12812001412 83.sējuma būtu nokopētas no 1. līdz 11.lapaspusei. Un tad es nosūtīšu to informāciju mūsu tehniskajiem...” Lūdzu sagatavot vēl vienu vēstuli kā lūgumu no

komisijas atļaut klausīties un iepazīties ar operatīvās lietas materiāliem, kā arī pieprasīt gala nolēmumu lietā Nr.12812001412.

I.Sudraba vienojas par A.Judina lūgto pieprasījumu sagatavošanu un slēdz sēdi.

Komisijas locekļi vienojas:

1. Nākamo komisijas sēdi rīkot 2.oktobrī plkst.11.00.
2. 2.oktobra sēdi veltīt jautājumam par parlamentārās izmeklēšanas komisijas turpmākās darbības virzieniem.
3. 2.oktobra sēdi noturēt slēgtu piedaloties tikai komisijas locekļiem, konsultantam un tehniskajam sekretāram.
4. Nosūtīt komisijas vēstuli KNAB par kopijas sagatavošanu no lietas Nr.12812001412 83.sējuma 1.-11. lapaspusei, par atļauju klausīties un iepazīties ar operatīvās lietas materiāliem un gala nolēmuma lietā Nr.12812001412 kopijas saņemšanu.

Komisijas priekšsēdētāja

Inguna Sudraba

Komisijas sekretārs

Mārtiņš Šics